

מסכת

קלפים

בלי פרש"י, תוספות, תורה אור,
עין משפט, נר מצוה ומסורת
הש"ס.

מאת

שמואל ציפקין

תל אביב-ת"רצ"ז

פרק ראשון

מתני' בט"ו באב משמיעין על הקלפים. מקום שנהגו להקדים, מקדימין לאחר מאחרין, ובלבד שלא יאחרו מאחד באלול. ואע"פ שאמרו יאחרו, אבל המאחר אין רוח חכמים נוחה הימנו וכל המקדים תבוא עליו ברכה. גמ' קתני בטו"ו באב. טעמא מאי, משום שאז תשש כחה של חמה, הימים הולכים ומעטים, והלילות הולכים וגדלים, וגמירא שאין שחקא אלא בלילה. תניא מצוות קלפים בין ביום ובין בלילה ומפני מה אמרו חכמים משחקים בלילות מפני שגזרו על שחקני דיממא משום מעשה שהיה בחתנא דבי נשיאה שיצא מביתו לבית הכנסת והתפלל תפילת שחרית, פגע בו מנוול זה ומשכהו להני חבריא והיה יושב ומשחק בקלפים עד הצהרים עד שבא חותנו וגער בו בנזיפה ונמצא זה בטל תפילת שחרית. וכששמעו חכמים בדבר בדבר אמרו ח"ו אתו אנשי לידי תקלה עמדו וגזרו על שחקא דיממא. ושוב מעשה בהני בני חבריא שעלו לעלית בן גמלא לשחק בקלפים והיו עוסקים בשחקא כל היום, כוון שהרגישו נשותיהם בדבר הקיפו את הבית בתנור של עכנאי וחרפו וגדפו דברים כלפי מעלה. באותה שעה אמרו חכמים: ארור האיש שישחק ביממא. רב שקרן ור' חטפן ור' זולל סבא הוי קא יתבי וקא עסקי בקלפים, נזרק שאלה זו בפניהם: מי שיש לו מעות בכיסו ירצנו לחנוני לפרנסת אנשי ביתו או יוציאנו על שחוק הקלפים ולא הוי בידם עד שעמד ר' זולל סבא על רגליו ואמר: מעידני עלי שמים וארץ שכך שמעתי במתיבתא של ר' כזבן הגדול – פרנסת

בני הבית מצות עשה שאין הזמן גרמא ומצות קלפים היא מצות עשה שהזמן גרמא בא זה ודוחה את זה. אמרו עליו על ר' דלפון הריקני כשהיה יוצא מביתו היה ממלא כיסו בכספא שהזמינא אתתיה לצרכי אכל נפש. פעם חברו עליו בני ביתו ואמרו: אבא מה תהי עלינו, אמר להם איכא קורמי באגמי.

פרק שני

מתני' מאימתי מתחילין לשחק, ר' לצני אמר משעת צאת הכוכבים, ר' שחקן אמר משעה שתכלה רגל מן השוק, ושניהם מודים שאם התחיל אפילו מבעוד יום שוב אינו פוסק. וגומרן עד עמוד השחר, ר' ריקן אמר עד הנץ החמה. גמ' תניא מצותן של קלפים היא משעת צאת הכוכבים ולמה אמרו משעה שתכלה רגל מן השוק מפני החנונים, מפני התגרנים ומפני נשים קנטרניות. מפני החנונים כיצד, מפני שמתירא מפני הפסד מרובה או ביומי דשוקא דשביחי קונים ואתי לידי הפסדא ימתין עד שתכלה רגל מן השוק וילך בחפזון לבית השחקא, וכן התגרנים שלא הספיקו לגמור את חשבונותיהם ביום מותרים להתעכב עד שתכלה רגל מן השוק. מפני נשים קנטרניות כיצד, הרי שיש לו אשה רעה ועינה צרה בקלפים ילך לביתו, יאכל קמעא, ישתה קמעא ויישן קמעא עד שחוטפתה שינה לאתתיה ואז יקום ממטתו וימהר ללכת לבית השחקא. תניא, היה משחק בקלפים והגיע זמן קריאת שמע יקרא קריאת שמע ומשחק והולך, מפני ששנינו אין מפסיקים בקלפים

שלא יבא לידי היסח הדעת, כדאתמר, לא ישחק שחקא חטופה, קטופה, רסוקה או מתונה ביותר, אלא בדעה מיושבת ומצוללת. אמר מר וגומרן עד עמוד השחר ותניא אידך עד קריאת הגבר, אבל מעולם לא חזינן שתעבור ע"י משחקי בקלפים חצות לילה בשינה. ר' שקרן סבא אקלע לבי כוזיבא, מצאום שהיו יושבים חבורות, חבורות וקא עסקי בקלפים, כיון שקרא גברי הלכו לבתיהם, אמר להם, בני, אם כך הייתם נוהגים כל ימיכם לא קימתם מצות קלפים מעולם, לא כך שנינו וגומרן עד עמוד השחר, ר' ריקן עד הנץ החמה. מתני' בשלשה דרכים הקלפים נקנים בכסף ובשטר ובנכסים בין נכסי דניידי ובין נכסי דלא ניידים. מי שבא מן השוק ואומר, תנו לי חלק בקלפים בודקין אחריו, אם יש לו פרוטה בכיס נותנין לו ואם לאו אומרים לו, הבא כסף וטול קלפים. גמ' קתני רישא בשלשה דרכים בכסף, בשטר ובכנסים אלמא כסף לאו דוקא והדר תני בודקין אחריו אם יש לו פרוטה בכיס, אלמא בעינן כסף, אישא אסיפא לא קשי, הא דמוחזק לן שהוא אמיד או עתיר נכסין, הא דלא מוחזק לן. אי מוחזק לן ולית ליה כספא לוקחים הימנו שטר ושמין אותו עד כדי שליש במקח, ואם לא מוחזק לן אומרים לו, הבא כסף או שוה כסף ושמין אותם עד כדי חצי במקח. ומפני מה אמרו חכמים בודקין אחריו מפני הרמאים ומפני לוקחי בהקפה, כי הא ד"ר קבציאל הוי רגיל דהוי אתי לבי מתיבתא וכיסו ריק והיה לוקח קלפים בהקפה ושהיתה השעה משחקת לו היה ממלא כיסו בכספא ודהבא. תניא, אמרו עליו על ר' כזבן הגדול שמעולם לא טעם טעם

שינה. טעם שינה כיצד הא תניא, שבועה שלא אישן ג' ימים מלקין אותו ויישן מיד, מאי לא טעם, שהיה מנמנם כסוס או אכתפי דחברו ומעולם לא שמע אינש מפיו אוי לי כי הפסדתי. פעם אחת בדקו חכמים ולא מצאו אינש שהיה רגיל ובקי בקלפים כמוהו. נטפלו אליו פעם תלמידיו ואמרו, ילמדנו רבנו פרק בהלכות קלפים, אמר להם, בני הוּו בהולים על ממון חבריכם והציגום ככלי ריק, תנו עיניכם בבעלי ממון ועשו סימנים לקלפים, שכל העושה סימנים לקלפים מובטח לו שיראה סימן ברכה לעולם. אמרו עליו על ר' כזבן הגדול שהיה מכיר כל קלף וקלף בטביעת עין. וליצני הדור, כאשר היו עוברים יד ביתו הגדול, אשר בנה היו אומרים: זהו בית של קלפים.

תניא ראה הקב"ה בקציני בית יעקב שהם דלים בתורה עמד וזכה אותם בקלפים, כי אלמלא הקלפים היתה הבטלה בלילות מביאה לידי שעמום, והשעמום מביא לידי חטא והיו ח"ו נכשלים בעבירה. ועתידה מצות קלפים שתבטל ותעבור מהעולם כשתמלא הארץ דעה כמים לים מכסים. וכל בניך למדוי י' ורב שלום בניך.

הדרן עלך מסכת קלפים.